
Abstracts

Satul și țăranul în configurarea identitară românească

Barbu Ștefănescu

La scara întregii noastre istorii, dimensiunea rurală nu a fost o bază referențială doar simbolic, în comparație cu zonele urbane, care au reprezentat până recent o proporție foarte redusă a teritoriului românesc, caracterizate de interacțiune constantă cu zonele rurale extinse. Multe localități presupus urbane erau de fapt târguri – un termen neclar, care nu acoperea nici statutul de oraș nici cel de sat – populate de o seamă de locuitori anonimi. Existau de asemenea orașe similare celor din occident, construite de sași și locuite în special de populația germană și maghiară din Transilvania; totuși, prin sistemul medieval recurent al celor trei națiuni privilegiate și al celor patru religii oficiale, românii au rămas în afara orașelor, cu alte cuvinte, statutul lor social, care treptat a devenit un statut etnic, și confesiunea lor i-au forțat să locuiască aproape exclusiv în sate.

După 1989, societatea românească, dezmembrată de jumătate de secol de industrializare și urbanizare forțată, a trecut efemer prin iluzia reînțoarcerii la tradițiile rurale, doar pentru a fi întreruptă brusc. De la strania iluzie a repopulării satelor din lipsa altor soluții existențiale în haosul generat de căderea sistemului economic socialist, când satelor li se cerea din nou să își asume rolul de susținere pe timp de crize, situația s-a deteriorat rapid (în termeni istorici) până la depopularea masivă din anii recentți. În plus, ce a mai rămas din comunitatea rurală nu mai trăiește conform tradițiilor și este mai puțin rezistentă la schimbare; modernizarea sa – în zonele unde există destulă susținere economică – este la ordinea zilei. Țăranii români care migrează către alte spații culturale au fost integrați în special în zonele rurale. În timp ce imigranților polonezi le-a fost atribuită imaginea de „instalator”, slovacilor cea de „menajeră”, românii au devenit cunoscuți simbolic ca fiind „culegători de căpșuni”. Satele sunt acaparate treptat de factorul urban, fie prin extinderea zonelor rezidențiale – centrele suprapopulate ale orașelor sunt părăsite în favoarea zonelor peri-urbane care păstrează o parte din mediul sătesc natural și liniștit dar nu și imobilitatea acestuia – fie prin activități economice care au loc la țară datorită prețurilor mai mici ale terenurilor.

În ciuda dezvoltărilor din ultimele decenii, satele și locuitorii lor, țăranii, au rămas actori importanți în configurarea identității românești, un sondaj din 2002 situându-i printre primele poziții în ceea ce privește imaginea pe care românii o au despre ei înșiși.

În ciuda faptului că ideea lumii rurale este în rapidă scădere, satul este în continuare o prezență puternică la nivel conștient și inconștient nu doar pentru cei care trăiesc la țară, dar și pentru populația urbană, care au o relație fizică cu lumea rurală, cum ar fi familia, o casă,

teren, sau doar una mentală. Astfel, imaginea, mai precis „expresia simbolică a realității”, încă rezistă, în ciuda faptului că are o autonomie puternică în relație cu realitatea.

Cuvinte cheie: istorie rurală, statutul social și etnic al românilor, industrializare și urbanizare forțată, reîntoarcerea la tradiția rurală, configurația identitară românească

Village and Peasants in Romanian Identity Configuration

Barbu Ștefănescu

At the scale of our entire history the rural dimension has not only symbolically been a referential basis, as compared with urban areas, which have represented until recently a really low share of the Romanian territory characterised by a constant interplay with the extensive rural. Many supposedly urban localities were actually townlets - a confusing term which covered a neither town nor village status - inhabited by an assortment of anonymous dwellers. There were also western-like towns built by the Saxons and inhabited mostly by Transylvanian German and Hungarian population; however, by means of the recurrent medieval system of the three privileged nations and of the four official religions, Romanians were left outside the town confines, in other words their social status, which gradually became an ethnic status, and their denomination forced them to dwell almost exclusively in villages.

After 1989, Romanian society, disrupted by half a century of forced industrialisation and urbanisation, went through the short-lived illusion of returning to the reassuring rural tradition only to be abruptly interrupted. From the strange illusion of repopulation of the villages for lack of other existential solutions during the chaos generated by the fall of the socialist economic system, when villages were again requested to perform the role of support and backup in times of crises, the situation has deteriorated quickly (in historical terms) to massive depopulation in recent years. Moreover, what little is left of it, the rural community no longer lives according to tradition and is less resistant to change; its modernisation – in the areas where there is enough economic backup – is the order of the day. The Romanian peasants migrating to other cultural spaces have become integrated mostly in the rural areas. While the Polish immigrants accredited the image of the “plumber”, the Slovaks that of the “house keeper”, the Romanians have become symbolically known as “the strawberry pickers.” The villages are gradually taken over by the urban factor, either by the extension of the residential areas – the overpopulated city centres are being deserted in favour of the peri-urban zones that preserve some of the natural and peaceful village environment but not its immobility, or by economic activities performed in the countryside due to lower prices of the land.

In spite of the developments of the latest decades, villages and their inhabitants, the peasants, have remained important actors in Romanian identity configuration with a 2002 survey ranking them on top positions among the images Romanians have of themselves. In spite of the fact that the idea of rural world is diminishing quickly, the village is still a powerful presence at conscious and unconscious levels not only for those who live in the countryside but also for urban dwellers who have a physical relationship with the rural world, such as relatives, a house, land, or only a mental one. Thus, the image, namely the “symbolic expression of reality” is still enduring in spite of its having a strong autonomy in relation to reality.

Key-words: rural history, Romanian social and ethnic status, forced industrialisation and urbanisation, returning to rural tradition, Romanian Identity Configuration

---

Speranța învierii naționale. Adunările naționale de la Blaj din 1848

Simona Nicoară

Revoluția transilvăneană din 1848 din a reprezentat o dragă uriașă, un moment al insecurității și angoasei, care a permis ideologiei naționale să penetreze și să agite mentalitatea populară, și să inspire angajarea românilor la acțiunea revoluționară. Evenimentele perturbatoare revoluționare europene din primăvara anului 1848 și în special hotărârea și intransigența revoluției maghiare a îngrijorat pe liderii naționali. Ei erau hotărâți să acționeze, să constrângă națiunea română și revendicările sociale dar temându-se să nu eșueze în absența solidarității naționale. Cu toate acestea, Adunarea Națională Română a devenit formula politică care putea coordona, reconcilia și reasigura aspirațiile ideologice naționale, cadrul pentru acceptarea responsabilității colective a misiunii politice de a exprima voința românească generală. Entuziasmul, elanul participanților la Adunările generale din aprilie și mai, fervoarea ulterioară trăită iarăși la Adunarea din Septembrie 1848 a fost expresia semnificativă a faptului că comunitatea națională și solidaritatea a fost experimentată și o sublimă materializare a patriotismului românesc modern s-a înfăptuit.

Cuvinte cheie: revoluția transilvăneană din 1848, Adunările Naționale din Blaj, aspirații ideologice, renaștere națională, patriotism românesc modern

The Hope of the National Resurrection. The 1848 National Assemblies from Blaj

Simona Nicoară

The 1848 Transylvanian revolution represented a giant drama, a moment of insecurity and anguish, which allowed the national ideology to penetrate and disturb the popular mentality, and to inspire Romanian commitment to revolutionary action. The disturbing European revolutionary events of the spring 1848 and especially the firmness and intransigence of the Hungarian revolution worried the national leaders. They were determined to take action, to enforce Romanian national and social demands but feared failure in the absence of national solidarity. Thus, the Romanian National Assembly became a political formula that would manage, reconcile and reassure the national ideological aspirations, the framework for accepting collective responsibility of the political mission to express the general Romanian will. The enthusiasm, the elation of the participants to the April and May General Assemblies, the fervour subsequently lived anew at the National Assembly from September 1848 were a significant expression of the fact that national communion and solidarity were experienced and a sublime materialisation of the modern Romanian patriotism was achieved.

Key-words: The 1848 Transylvanian revolution, The National Assembly from Blaj, ideological aspirations, national resurrection, modern Romanian patriotism

---

Sentimentul patriotic al intelectualului român din perioada pașoptistă. Jurnalul ca sursă istorică

Manta Ioana

Jurnalele sunt scrieri personale, fragmentare, redactate aproape cotidian, conținând informații despre viața interioară și anturajul diaristului. Tematizând viața, aceste caiete sunt o sursă autentică de a reconstitui epoca în care sunt redactate. Problemele pe care le tratează sunt din cele mai diverse: de la detalii prozaice privind viața cotidiană, la obsesii și meditații survenite în urma introspecțiilor, consemnarea unor evenimente marcante, personale ori de interes universal (războaie, revoluții, cutremure, eclipse etc.).

Prin lectura jurnalelor putem reconstitui istoria unui individ, preocupările lui și aspirațiile, dar și Istoria, spiritul unei epoci, limbajul specific perioadei respective.

Jurnalele lui C. A. Rosetti, Titu Maiorescu, Timotei Cipariu, Victor Mihályi de Apșa subliniază spiritul patriotic, interesul pe care îl manifesta țara în detrimentul familiei și al propriei persoane, entuziasmul și suflul mesianic ce domina fiecare gest și cuvânt. „Jurnalul meu” redactat de C. A. Rosetti este reprezentativ pentru perioada pașoptistă pentru că oglindește cu fidelitate spiritul de atunci patriotic, mesianic, dornic de schimbare. Diaristul face parte din tipologia intelectualului român întors din Occident, fascinat de ideea revoluției și al schimbării pe care vrea să o aplice și în țara lui. Sentimentul datoriei și fidelității față de țară se conturează în fiecare notație din jurnal.

Notațiile cotidiene ale lui C. A. Rosetti dezvăluie prototipul intelectualului romantic ce are conștiința misiunii sale, preocupat în același timp de formarea lui culturală.

Jurnalele surpind registrele cele mai personale și mai sincere ale patriotismului și naționalismului românesc. Ele ofereau un spațiu protector, ferit de indiscreția societății, unde intelectualul romantic își exprima aspirațiile, sentimentele și practicile cotidiene.

Cuvinte cheie: jurnale, secolul al XIX-lea, viață cotidiană, meditații, istoria individuală, spiritul epocii, patriotism și naționalism românesc

Patriotism of the Romanian Intellectual during the First Half of the 19th Century. The Journal as a Historical Source

Ioana Manta

Journals are personal notes, written in fragments, almost daily, containing information about the inner life and the society. Talking about life, these books are an authentic source to reconstruct the age of the diarist. The issues dealt with are extremely varied: from details of everyday life, to obsessions and meditations following insights, records of outstanding events, of personal or universal interest (wars, revolutions, earthquakes etc.).

By reading these private notes, we can reconstruct a personal history, with its concerns and aspirations, but also the History, the spirit of an age and the specific language of a period.

The diaries of C. A. Rosetti, Titu Maiorescu, Timotei Cipariu, Victor Mihályi de Apșa express a patriotic spirit, an interest for the country to the detriment of the family, a messianic enthusiasm that dominates every word and breath. “My Journal” written by CA Rosetti is representative of the mid-19th century because it reflects faithfully the patriotic, messianic, eager for change spirit of the age. These diarists are part of the typology of the Romanian intellectuals back from the West, fascinated by the idea of revolution and change that they want to apply in their country. The sense of duty and loyalty to their country is visible in all diary entries.

Rosetti's daily entries reveal the romantic intellectual type forever con-scious of its mission, while concerned about his cultural formation. These journals show us clearly the most personal and sincere aspirations of Romanian patriotism and nationalism, specific for the 19th century. They provided a protective space, away from the indiscretion of society, where romantic intellectuals expressed their aspirations, feelings and daily practices.

Key-words: Journals, XIXth century, everyday life, meditations, personal history, age's spirit, Romanian patriotism and nationalism

---

Preoțimea între tradiție și modernitate. Intrarea în modernitate.

Valer Simion Cosma

Prima jumătate a secolului al XIX aduce lumea rurală din Transilvania tot mai aproape de modernitate. Clerul român ardelean, având o tradiție bogată de păstorire și reprezentare a populației românești, este prins în vârtejul provocărilor și schimbărilor caracteristice epocii. Continuând tradiția de loialitate față de Curtea Imperială, propovăduiește în continuare în lumea satului românesc, o imagine pozitivă a Casei de Habsburg și participă cu sârg la loializarea supușilor, fapt vizibil în contextul tulbure al începutului de secol și mai ales în timpul revoluției pașoptiste. Acest sprijin e răsplătit parțial prin unele măsuri luate pentru a ameliora situația bisericilor românești și mai ales prin dezvoltarea treptată a unui sistem educațional pentru supușii români.

Educația și îmbunătățirea conduitei clerului sunt marile priorități ale liderilor ecleziastici ai românilor, conștienți de importanța lor pentru dezvoltarea și buna viață a națiunii române. Astfel, pe parcursul secolului, mai ales în a II-a jumătate se iau numeroase măsuri pentru îmbunătățirea educației și conduitei clerului și prin acestea și a supușilor, preotul fiind un veritabil nod cultural al lumii rurale.

Cuvinte cheie: clerul român transilvănean, secolul al XIX-lea, loialitate față de Curtea Imperială Habsburgică, tradiție, modernitate

Transylvanian Clergy Between Tradition and Modernity

Valer Simion Cosma

The first half of the nineteenth century brings the rural world of Transylvania closer to modernity. Transylvanian Romanian clergy, with a rich tradition of pastoral representation of the Romanian population, is caught in the vortex of the challenges and changes characteristic of the age. Continuing the tradition of loyalty to the royal court, it promotes in the world of Romanian village a positive image of the House of Habsburg and the loyalty to the Habsburgs, actually visible in the context of the troubled beginning of the century and during the revolution of 1948. This support is partially reimbursed by some measures taken to improve the situation of Romanian churches and especially the progressive development of an educational system for Romanian subjects.

Education and improving the conduct of the clergy are major priorities of Romanian ecclesiastical leaders, aware of their importance to the development of the Romanian

nation. Thus, during the century, especially in the second half, numerous steps were taken to improve education and conduct of clergy and their subjects, because priests were a real cultural hub of the rural world.

Key-words: Transylvania Romanian clergy, XIXth century, loyalty to the House of Habsburg, tradition, modernity

---

Prezențe feminine în mișcarea națională a românilor transilvăneni (1850-1918)

Julia Adina Pop

Feminismul român din Transilvania a fost, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, subordonat mișcării naționale. Structurile principale în care s-a dezvoltat mișcarea de emancipare feminină, reuniunile femeilor, care au fost organizate pretutindeni în Transilvania, s-au desfășurat în concordanță cu interesul națiunii române, ignorând în același timp revendicările specifice ale altor mișcări feministe europene. De aceea putem concluziona că mișcarea de emancipare a femeilor din Transilvania a avut un caracter atipic, aflată sub influența realităților sociale și economice ale perioadei. Cu toate acestea, urmărind analizele pe care le-am condus prin acest studiu, femeile românce din Transilvania au fost implicate în activități sociale, economice și politice sub umbrela naționalismului românesc, după cum a reieșit din majoritatea evenimentelor importante ale mișcării naționale din această perioadă.

Cuvinte cheie: feminismul român din Transilvania, mișcarea națională, reuniunile femeilor, acțiuni sociale, economice și politice

Feminine Presence in the National Movement of Transylvanian Romanians (1850-1918)

Julia Adina Pop

Romanian feminism in Transylvania was, in the second half of the nineteenth century and in the early twentieth century, subordinate to the national movement. The main structures that developed the feminine emancipation movement, women's reunions which were organized throughout Transylvania, acted in accordance with the interests of the Romanian nation, while ignoring specific claims of the other European feminist movements. That is why we can conclude that women's emancipation movement in Transylvania had an atypical character, under the influence of the social and economic realities of the period. However, following the analysis that we conducted in this study, Romanian women from Transylvania were involved in social, economic and political activities under the umbrella of the Romanian nationalism, as it turned out during the most important events of the Romanian national movement in this period.

Key-words: Romanian feminism din Transilvania, the national movement, women's reunions, social, economical and political activities

---

Slujind liturgia Națiunii. Petru Bran și Biserica Unită din Sătmar (1853–1877)

Lucian Turcu

Studiul de față pune în lumină un moment de referință din istoria învățământului din ținuturile sătmărene: crearea în 1859 a primei catedre de limba română la Liceul catolic din localitate. Semnificația momentului este prezentată într-un context lărgit, dat de numirea în funcția de paroh și protopop de Satu Mare a lui Petru Bran, un sacerdot animat de convingeri naționaliste, cu o temeinică pregătire în teologie și filosofie, dobândită în ambianța prerevoluționară la școlile din Cluj și Blaj. La scurtă vreme de la instituirea sa, noul paroh a înțeles să-și pună în aplicare convingerile care îl animau. Înțelegând să acționeze pornind de la o cât mai mare apropiere între Biserică și școală, Petru Bran a pledat în favoarea introducerii studiului limbii române la elevii români care învățau la gimnaziul din localitate. Eforturi sale, beneficiind de susținerea forurilor bisericești și civile superioare dar și de relativa deschidere politică ce caracteriza conducerea Monarhiei în chestiunea aspirațiilor culturale și educaționale ale naționalităților, s-au concretizat în anul 1859 prin înființarea primei catedre de limba română în Satu Mare, de a cărei bună funcționare, în ciuda mediului local relativ ostil, protopopul sătmărean s-a îngrijit îndeaproape. Dreptul limbii române ca obiect de studiu a fost dublat de convingerea parohului sătmărean de a promova limba română în cadrul Bisericii și a comunității pe care le slujea. În ciuda atacurilor și a contestărilor care nu au conținut pe întreaga perioadă a mandatului său, Petru Bran a înțeles să rămână fidel credinței sale și să servească cu devotament intereselor conaționalilor săi. Nu în ultimă instanță, primii ani ai activității sale bisericești și naționale în Satu Mare capătă valoare de simbol dacă ținem cont de permanentele provocări pe care spațiul de frontieră etnică și confesională în care activa le impunea.

Cuvinte cheie: Biserica greco-catolică; Sătmar, Petru Bran, politici educaționale; neoliberalism; învățământ secundar, limba română

Celebrating the Nation's Liturgy. Petru Bran and the Romanian Church United with Rome (Greek-Catholic) from Satmar (1853-1877)

Lucian Turcu

The present study highlights a significant milestone in the history of education in the regions of Sătmar: the creation of the first Romanian Language Department at the local Catholic High School in 1859. The significance of this moment is presented in a broad context, given by the appointment as parish priest and dean of Satu Mare of Petru Bran, a priest animated by nationalist beliefs, with a thorough preparation in theology and philosophy, acquired in a pre-evolutionary environment, in the schools of Cluj and Blaj. Soon after his establishment, the new parish gained understanding of how to implement the beliefs that animated him. Understanding to work from the widest possible approach between the church and school, Petru Bran advocated for the introduction of the study of Romanian language for Romanian students who learned in the local grammar school. Benefiting from the support of superior religious and civil forums, and also from the relative political openness that characterized the leadership of the Monarchy in the issue of cultural and educational aspirations of nationalities, his efforts have resulted in the establishment of the first Department of Romanian Language in Satu Mare in 1859,

the orderly functioning of which, despite the relatively hostile local environment, was closely cared for by the dean of Satu Mare. The right of Romanian language as an object of study has been doubled by the belief of the vicar of Satu Mare to promote the Romanian language in the church and the community they serve. Despite the attacks and contests that didn't cease during the time of his mandate, Petru Bran chose to remain true to his faith and to serve with devotion the interests of his fellow countrymen. Last but not least, if we take account of the constant challenges that the ethnic and denominational frontier he activated in, required, the first years of his ecclesiastical and national work in Satu Mare acquires a symbolic value.

Key-words: Greek-Catholic Church, Sătmar, Petru Bran, educational policies, neo-liberalism; secondary education, Romanian language

---

Miza națională a dezbaterilor din presă pe marginea introducerii legislației matrimoniale în Transilvania sfârșitului de secol XIX

Monica Mureșan

Majoritatea lucrărilor de istorie ce abordează complexa și controversata problematică a naționalismului modern urmăresc o schemă șablon care plasează fenomenul într-unul din modele mai generale aplicabile unui număr mai vast de culturi și civilizații decupate ca atare prin raportare la un criteriu geografic. Pentru românii ardeleni aflați sub stăpânire Austro-Ungară această problemă de identitate s-a pus în discuție mai ales cu prilejul unor evenimente locale cu puternic impact, fapt amplu mediatizat în presa vremii. Un astfel de imbold discursiv a fost dat de adoptarea ansamblului de legi matrimoniale din anul 1894, legi în care românii transilvăneni și-au văzut amenințată în primul rând identitatea confesională prin trecerea matricolelor de stare civilă de sub competența bisericilor sub cea a statului. Dialogul fertil purtat de societatea civilă pe marginea dezbaterilor din Dieta ungară s-a prelungit timp de aproape un deceniu, timp în care exagerările de natură xenofobă sau chiar șovinistă nu au lipsit de nici o parte a baricadei, precum nici acuzațiile sau autovictimizările inutile. Dincolo de toate aceste efuziuni subiective, pentru mișcările naționale din Imperiul Habsburgic, rămâne deosebit de important faptul că s-a conștientizat astfel imperativul unei solidarități pe baze etnice și confesionale, accelerându-se procesul cristalizării unor noi individualități naționale la începutul secolului următor.

Cuvinte cheie: mișcare națională, legislație matrimonială, români transilvăneni, sfârșitul secolului al XIX-lea, dezbateri în dietă, presa vremii

The National Stake over the Press Debates on Establishing a Matrimonial Legislation in Transylvania at the End of the 19th Century

Monica Mureșan

The majority of historical studies discussing the complex and controversial issue of modern nationalism follow a commonplace pattern which places the phenomenon into a more general model applicable to a wider range of cultures and civilizations detached, therefore, by reference to a geographical criterion. For the Transylvanian Romanians living under Austro-Hungarian rule, this identity problem was raised mainly on the occasion of some local events having a powerful impact, a fact widely discussed in the press of the age. Another such discursive impulse was given by the adoption of a series of matrimonial laws in 1894, in which the Transylvanian Romanians saw a threat first of all to their confessional identity because it decreed that matrimonial registers should be transferred from church administration to the state. The fertile dialogue of the civil society accompanying the debates in the Hungarian Diet lasted for almost a decade, during which xenophobe and even chauvinist exaggerations, as well as accusations and useless self-victimizations were not rare on either part of the barricade. Beyond all these subjective effusions, it remains extremely important that the nations of the Habsburg Empire became aware of the necessity of an ethnical and confessional solidarity, thus accelerating crystallization of some new national individualities at the beginning of the next century.

Key-words: national movement, matrimonial laws, Transylvanian Romanians, the end of the 19th century, debates in the Diet, press of the age

---

Moștenitorul tronului austro-ungar, Arhiducele Franz Ferdinand, în presa românească din Transilvania. Așteptările românilor

Vasile Bozga

Moștenitorul tronului, arhiducele Franz Ferdinand, era unul dintre principalii oameni de stat ai Imperiului austro-ungar, el era fiul arhiducelui Karl Ludwig, fratele mai mic al împăratului Franz Joseph. Arhiducele Franz Ferdinand a fost unul dintre cei mai iubiți membri ai casei de Habsburg, de către români, datorită ideilor sale federaliste, care dacă ar fi fost puse în aplicare ar fi acordat drepturi egale tuturor popoarelor monarhiei, implicit și românilor. Acest lucru a făcut ca o parte din liderii românilor să își îndrepte atenția spre arhiducele Franz Ferdinand, în care vedeau salvatorul națiunii române.

Nu putem vorbi despre simpatia românilor sau a unor lideri politici ai românilor față de un membru al Casei de Habsburg fără a menționa rolul, după părerea noastră foarte important, jucat de loialismul dinastic în această relație. Suntem convinși că aceste sentimente de simpatie ale românilor față de arhiducele Franz Ferdinand, îi au în primul rând originea în loialismul față de Casa de Habsburg, întărit de ideile reformatoare ale arhiducelui moștenitor de tron.

Franz Ferdinand era susținătorul ideii federaliste, idee împărtășită de unii dintre liderii politici români, dintre aceștia cei mai vehemenți susținători ai ideii federaliste erau

Alexandru Vaida Voievod și Aurel C. Popovici. Aceștia au intrat în grațiile moștenitorului de tron devenind colaboratori prețioși și chiar îndrumători în materie federală.

Acești federaliști români, nu făceau decât să continue politica românească transilvăneană tradițională care căuta în Viena un protector împotriva asupritorilor maghiari, și cum arhiducele Franz Ferdinand era susținătorul federalismului, care ar fi diminuat puterea maghiarilor în Imperiu, prin acordarea de drepturi egale tuturor popoarelor de pe cuprinsul Monarhiei, liderii români au găsit în el un aliat de nădejde împotriva asupritorilor maghiari. Astfel acest grup format în jurul moștenitorului de tron a început o puternică, campanie propagandistă atât în paginile presei românești cât și în Parlamentul Ungariei, în jurul arhiducelui pe care îl compară sistematic cu Iosif al II-lea.

Presa românească din Transilvania susține că arhiducele Franz Ferdinand, nutrea sentimente de simpatie față de popoarele asuprite dintre care în mod deosebit se remarcă poporul român, care a fost tot timpul loial față de membrii Casei Imperiale. Arhiducele Franz Ferdinand le-a arătat simpatie românilor, atât oamenilor politici cu care a intrat în legătură directă, cât și țăranilor români prin cuvintele pe care le adresa delegațiilor românilor transilvăneni, întotdeauna asigurându-i că în viitor li se vor rezolva problemele. Pentru aceasta românii și-au pus speranța în Franz Ferdinand crezând că odată cu urcarea lui pe tron soarta lor se va îmbunătăți. Franz Ferdinand era adeptul unei Austrii federalizate, care să aibă un guvern central, iar fiecare țară să aibă un guvern propriu. Această politică favoriza pe milioanele de locuitori ai imperiului care se aflau într-o situație proastă, între care se situau și românii. Aceștia din urmă își vor manifesta dragostea față de arhiduce de câte ori vor avea ocazia în timpul vieții acestuia, dar și după moartea lui plângându-l și blestemându-i pe aceia care au privat poporul român de acela în care ei își pusese speranța într-o viață mai bună.

Cuvinte cheie: arhiducele Franz Ferdinand, federalism, români, presa românească din Transilvania, loialitate dinastică, casa de Habsburg, curtea de la Viena, Imperiul Austro-Ungar

Archduke Franz Ferdinand, Heir to the Austrian-Hungarian Throne, in the Romanian Press from Transylvania. The Expectancies of the Romanians

Vasile Bozga

Archduke Franz Ferdinand, heir to the Austrian-Hungarian throne, was one of the main statesmen of the Austrian-Hungarian Empire. He was Archduke Karl Ludwig's son and the younger brother of Emperor Franz Joseph. Archduke Franz Ferdinand was one of the most beloved members of the House of Habsburg. The Romanians loved him for his federalist ideas, which, if put into practice, would have brought equal rights to all the populations of the monarchy, implicitly to the Romanians. This determined many of the Romanian leaders to consider Archduke Franz Ferdinand the saviour of the Romanian nation.

We cannot doubt the general sympathy of the Romanians or of the Romanian political leaders in respect to a particular member of the House of Habsburg without mentioning the extremely important role held in this relationship by the dynastic loyalty. We are positive that these feelings of sympathy of the Romanians in respect to Archduke Franz Ferdinand were based on the loyalty towards the House of Habsburg, but they were also supported by the reforming ideas of the heir to the throne.

Franz Ferdinand sustained the federalist idea which was reciprocated by some of the Romanian political leaders. The most fervent Romanian advocates of the federalist idea were Alexandru Vaida Voievod and Aurel C. Popovici. They succeeded to become liked by the heir to the throne and become his collaborators and mentors in relation to federalism.

These Romanian federalists were exponents of the Transylvanian Romanian politics. They constantly attempted to find at the Court of Vienne allies against the Hungarian oppressors. As Archduke Franz Ferdinand was himself a sympathiser of federalism, which could have diminished the power of the Hungarians within the Empire, and by this ensure equal rights to all the nations under the jurisdiction of the Monarchy, the Romanian political leaders considered him to be a powerful ally against the Hungarian oppressors. This group started a strong propagandistic campaign around the archduke, which they often compared with Joseph II, both in the Romanian press and in the Hungarian Parliament.

The Romanian press from Transylvania claimed that Archduke Franz Ferdinand was sympathetic towards the oppressed nations, and that he particularly held dear the Romanian nation for its loyalty towards the members of the Imperial House. Archduke Franz Ferdinand was sympathetic towards the Romanian political figures with whom he was in direct contact and towards the Romanian peasants as well. This can be noticed in the words he often addressed to the Transylvanian Romanian delegates, always assuring them that all their problems would be soon solved. Thus, the Romanians kept hoping that once Franz Ferdinand's came to the throne, their fate would improve. Franz Ferdinand advocated a federal Austria, with a central government, each of the member countries having a government of their own. This politics favoured the millions of inhabitants of the Empire who lived in poverty, including the Romanians. The latter manifested their appreciation towards the Archduke on all occasions during his life but also after his death, mourning him and cursing the ones who deprived the Romanian people of the one in which they had invested all their hopes for a better life.

Keywords: Archduke Franz Ferdinand, federalism, Romanians, Romanian press of Transylvania, dynastic loyalty, sympathy feelings, the House of Habsburg, the Court of Vienna, the Austrian-Hungarian Empire.

Loisirul în viața studenților români din Imperiul austro-ungar. Societăți, baluri, serate, cafenele

Cornel Sigmirean

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, în jur de șapte mii de tineri români transilvăneni au studiat în universitățile Europei Centrale și de Vest. Universitatea și orașul ca punct academic central în peisajul urban a jucat un rol decisiv în formația lor academică și ideologică. Acest studiu se concentrează asupra locului avut de timpul liber în viața tinerilor studenți români ce frecventau universitățile din imperiu. Analizele prezintă spațiile de socializare, organizațiile studentești și manierele de petrecere a timpului liber cum ar fi mersul la baluri, serate, cafenele sau alte evenimente care marcau activitățile zilnice ale tânărului român în timpul anilor săi de formare academică și civică.

Cuvinte cheie: universități europene, studenți români, timp liber, spații de socializare, societăți studențești, formare academică și civică

Leisure in the Life of Romanian Students from the Austro-Hungarian Empire. Societies, Balls, Soirees, Coffee Houses

Cornel Sigmirean

In the second half of the 19th century and early 20th century, around 7,000 young Transylvanian Romanians studied at Central and Western European universities. The university and the town as academic hub with its urban environment played a decisive role in their academic and ideological formation. This study focuses on the place leisure had in the life of young Romanian students attending the universities from the empire. The analysis presents the socialising spaces, student societies and the manners of spending free time such as going out to balls, soirees, coffee houses and other events that marked the daily activities of Romanian youth during their years of academic and civic formation.

Key-words: European universities, Romanian students, leisure, socialising spaces, student societies, academic and civic formation

---

Socialismul rus și problema religiei: semnificații culturale

Alexandru Mamina

Pentru istoria gândirii politice din secolele XIX și XX, problema atitudinii față de religie a avut o importanță specială, pentru că reprezenta sursa legitimității puterii și viziunea organizării spațiului public. În timpul „decupajelor culturale” și competiției simbolice pentru hegemonie în conștiințele colective (cunoscută ca anticlericalism în Franța, ca anti romano-catolicism în Italia și ca „luptă culturală” în Germania), opțiunile spirituale pot primi (și au primit de multe ori) conotații politice. De asemenea, oricum, opțiunile politice au fost relevante pentru contextul spiritual în care s-au înserat, chiar dacă un confirmat-o sau nu. În legătură cu problemele și soluțiile propuse, gândirea politică a fost reprezentativă față de gândirea în sine, sau în general vorbind – pentru psihologia culturală și colectivă căreia i-a corespuns. Ea a tradus explicit (ca sistem articulat de înțelesuri) și implicit (ca izvoare subtextuale) un proiect volițional și un conținut atitudinal, valid pentru societatea aceluși timp. În acest mod, istoria ideilor politice s-a articulat cu istoria culturală, câtă vreme a aprovizionat o perspectivă a relațiilor sociale care să edifice condițiile culturale și materiale.

În acest articol studiem modul în care au tratat religia socialiștii ruși, în încercarea de a detecta câteva urme intelectuale și mentale ale gândirii revoluționare, care sunt reprezentative pentru această perioadă. Luăm în considerare perioada dintre 1860 și 1920, de la apariția ideilor socialiste și până la ultimele cazuri, chiar și numai parțiale, ale gândirii libere. Evident, elaborările teoretice ale socialiștilor nu acoperă o perioadă în care au existat mai multe tendințe culturale și ideologice, inclusiv cele slavofile și liberale. Ele procură, oricum, o perspectivă sugestivă chiar și prin punctul lor parțial de vedere, ca o reacție specifică la problemele generale.

Legat de perspectiva generală a gândirii, militantismul socialist ateist a fost cumva opusul complementar al efervescenței religioase care a bântuit Rusia în ultima parte a secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, recognoscibil în filosofie, în literatură și mai ales în fenomenul spiritualității. (Nu întâmplător, câțiva autori creștini au fost inspirați inițial de către „școala” Marxismului). La un nivel subtil al inter-conexiunilor formale sau faptelor culturale, socialismul și religia s-au aflat într-o confruntare „fratricidă” insidioasă, și una și alta având, conform propriului referențial, aceleași obiective: eliberarea omului de sub materialitatea condiționată.

Cuvinte cheie: socialism rus, militantismul socialist ateist, problema religiei, contextul spiritual, gândire și opțiuni politice, elaborări teoretice

Russian Socialism and the problem of religion: cultural significances

Alexandru Mamina

For the history of political thinking in the nineteenth and twentieth century, the problem of the attitude towards religion had a special importance, because it represented the source of power's legitimation and the vision for the public space's organization. In a time of “cultural clippings” and symbolic competition for hegemony in the collective consciousness (known as the anticlericalism in France, in Italy as anti Roman-Catholicism and in Germany as “cultural struggle”), spiritual options could get (and they got it for many time) political connotations. As well, however, political options were relevant for the spiritual context in which they were inserted, even if they confirmed it or not. Through the problems and the solutions proposed, political thinking was representative for the thinking itself, or generally speaking - for the cultural and collective psychology that corresponded to it. She translated explicitly (as articulated system of meanings) and implicitly (as subtextual springs) a volitional project and an attitudinal content, valid for the society of that time. In this way, the history of political ideas was articulated with cultural history, while providing a perspective on social relations that edified the culture and material conditions.

In this article we study the way that Russian socialists treated the religion, in order to try to detect some intellectual and mental traits of revolutionary thinking, which are illustrative for this period. We consider the period between 1860 and 1920, from the emergence of socialist ideas to the latest events, even if only partial, of free thinking. Obviously, theoretical elaborations of the socialists do not cover a period in which were more cultural and ideological trends, including them on Slavophile and liberals. They provide, however, a suggestive perspective even if by its partiality point of view, as a specific reaction to general problems.

Through the general perspective of the things, socialist militant atheism was somehow complementary opposite of religious effervescence that swept Russia in the late nineteenth and early twentieth century, recognizable in philosophy, literature and especially in phenomenon of spirituality. (Not incidentally, several Christian authors have been initially inspired by the “school” of Marxism). At a subtle level of formal and substantive cultural interconnections, socialism and religion were in an insidious “fratricide” confrontation, the one and the other having, according to its own referential, the same objective: man's liberation from contingent materiality.

Key-words: Russian Socialism, socialist militant atheism, problem of religion, spiritual context, political thinking and options, theoretical elaborations

Pietro Stoppani et le problème du nationalisme économique face à la mise en pratique du projet de solidarité économique en Europe

Loredana Nabar

Scopul acestui articol este să analizeze problema naționalismului economic din perioada interbelică și maniera în care a fost analizat de către Pietro Stoppani, avocat al regionalismului economic european. Studiul explorează stadiile realizării Uniunii Statelor Europene, ca factor economic și politic care poate, pe de o parte, îndemna consolidarea relațiilor dintre națiuni și, pe de altă parte, cauza eșecului acestui proiect. Toate aceste aspecte vor fi analizate în termeni de principii propuse de Adunarea Ligii Națiunilor.

Cuvinte cheie: naționalism economic, relații economice, Uniunea Statelor Europene, Liga Națiunilor

Pietro Stoppani and the Issue of Economic Nationalism Facing the putting into Practice the Economic Solidarity Project in Europe

Loredana Nabar

This article aims to analyze the issue of economic nationalism in the interwar period and the manner in which it was analyzed by Pietro Stoppani, advocate of economic regionalism in Europe. The study explores the stages of making the United States of Europe, as economic and political factors that may, on one hand, prompt the consolidation of relations between nations and, on the other, cause failure of the project. All these aspects will be analyzed in terms of principles proposed by the League of Nations Covenant.

Mots-clés: nationalisme économique, relations économiques, Etats-Unis d'Europe, Société des Nations.

Key-words: economic nationalism, economic relations, United States of Europe, League of Nations

---

Universitatea “Regele Ferdinand I” în refugiu (1940-1945). Soluții ale ieșirii din criza universitară

Mihai Teodor NICOARĂ

Universitatea “Regele Ferdinand I” din Cluj a suportat între anii 1940-1945 o soartă dificilă, ca urmare a deciziei Dictatului de la Viena privind ruperea unei părți a Ardealului românesc. După două decenii de activitate prestigioasă, didactică și științifică Universitatea clujeană a fost somată să părăsească în grabă clădirile, laboratoarele, institutele, refugiindu-se la Sibiu și Timișoara. Reorganizarea activităților universitare pe facultăți, institute, biblioteci, muzee ș.a. a fost în condiții materiale și financiare grele, dar puternicul sentiment național al conducerii Universității Cluj/Sibiu, al cadrelor didactice și studenților a învins. După 1944 revenirea Universității românești la Cluj a însemnat o

perioadă de dispute cu Universitatea maghiară, la care s-au adăugat implicațiile politice ale autorităților locale clujene și guvernamentale, care au intenționat sovietizarea și “democratizarea” comunistă învățământului superior românesc.

Cuvinte cheie: Universitatea „Regele Ferdinand I”, refugiu, criza universitară, sentimentul național, interferențe politice, soluții pentru evadare

The University of “King Ferdinand 1st” in Refuge (1940-1945). Solutions for Escaping the University Crisis

Mihai Teodor Nicoară

The University of “King Ferdinand 1st” undergone a difficult predicament between 1940 and 1945 following the Second Vienna Award that sanctioned the loss of a part of Romanian Transylvania. After two decades of prestigious educational and scientific activity, the Cluj University was ordered to leave in a hurry its buildings, laboratories, and institutes, taking refuge at Sibiu and Timisoara. Reorganising the academic activities on faculties, institutes, libraries, museums etc was carried out in very difficult material and financial conditions. However, the strong national feeling of the Cluj/Sibiu University board, teachers and students won. The period following the 1944 return to Cluj was characterised by disputes with the Hungarian university and political interference of local and governmental authorities intended to sovietise and “democratise” the Romanian higher education in the communist fashion.

Key-words: University „King Ferdinand I”, refuge, University crisis, national feeling, political interferences, solutions for escaping

Interesul manifestat de istorici față de evenimentele de la 1848 în articolele din Țara Bârsei.

Cristian Lupu

După unirea din 1 decembrie 1918 revistele cu caracter regional din Ardeal, au jucat un rol important în integrarea noilor regiuni în cultura românească. Direcțiile urmărite de acestea constau fie în rememorarea momentelor esențiale sau personalităților marcante ale istoriei naționale, fie în afirmarea valorilor contemporane. În continuarea acestor idei, revista „Țara Bârsei” apărută în 1929 la Brașov, va avea ca obiect tocmai evidențierea istoriei, specificului zonei și contribuția acestei regiuni la cultura națională. Printre colaboratorii acestei publicații se numără o serie de personalități interbelice care vor cultiva, în jurul revoluției din 1848, mituri și ideologii revoluționare precum: „Sfinții eroi”, „Soarele și Luna”, „Dacia”, „Protestul”, etc.

Cuvinte cheie: perioada interbelică, reviste regionale, revista „Țara Bârsei”, mituri și ideologii revoluționare, integrare în cultura românească

The review „Țara Bârsei”

Cristian Lupu

After Unification from the first December, 1918 the reviews with regional character from Ardeal, played an important role in integration in Romanian culture of new territories. The directions follow by these is either the refreshing of national history's essentials moments or relevant personalities, either the affirmation of contemporary values. Following these ideas, the review „Țara Bârsei”, which came out on 1929 in Brașov, will have like goal exactly to accentuate the regionalist History, the specific of this area, and their contribution to the national culture. Among the collaborators of this publication we can count a suite of innerwear's personalities which will propagate around of revolution from 1848, myths and revolutionary ideologies like: „the saints heroes”, „the Sun and the Moon”, „Dacia”, „the Protest”, etc.

Key-words: interwar period, regional reviews, „Țara Bârsei” review, myths and revolutionary ideologies, integration in Romanian culture